

ИЗВЛЕЧЕНИЕ НА ДАННИТЕ ЗА РОМИТЕ ОТ ОСМАНСКИЯ КРАТЪК РЕГИСТЪР TD 370 (превод от османски турски език)

Светлана Иванова

Работа по ксерокопие на оригинала на TD 370 в Ориенталски отдел на НБКМ и по факсимилното му издание¹, в което паметникът е обявен като „Мухасебе (обобщена сметка) дефтер на вилает Румили от 1530 г. лива Паша (София) и Визе, заедно с казите в Дясното крило (kol): Едирне, Димотика, Фереджик, Кешан, Къзъл агач, Загра-и ески хисар, Ипсала, Филибе, Татар Пазаръ, Самаков, Юскюб, Калкан делен, Кърчова, Манастир, Прилепе, Кьопрюлю“². Тук е представена в превод само информацията за циганите. За селищата, в които са регистрирани роми, вадя всички данни, касаещи и останалото население. По реда на появата им в оригинала са представени и фигуриращите в паметника обобщени данни за населението, включени от някогашния регистратор към всяка османска териториално-административна единица (кази и санджаци). Това дава по-пълна представа за вписването на ромите в структурата на населението и обществото през първата половина на XVI в. В табличен вид са представени данни за ромите-мюселеми, както и тези от присъстващия в оригинала регистър на казите, в които има роми. Изредените до тук сведения са представени макар и в превод максимално близо до оригинала.

Накрая в табличен вид са представени обобщени сведения за цялото население в разглеждания TD 370. За целта съм използвала изготвените от съставителите на печатното издание на TD 370 транскрипции по оригинала на съвременен турски език и транслитерирани на латиница. Трябва специално да предупредя, че в самия оригинал не е следван единен принцип на представяне на въпросните сведения. Принципът на „броене“ на хора или подетни домакинства не е спазван от някогашния регистратор. Освен това в някои случаи съм обобщавала сведенията, за да мога да ги „приспособя“ към нуждите на табличното представяне. При това съм подхождала съобразно субективната си преценка. Тъй или иначе тези сведения не трябва да се приемат като статистически и точни, а могат само да послужат за съставяне на най-обща представа за количествените характеристики на ромската общност спрямо останалото население, както и за параметрите на ромската общност сред социалната структура на обществото на Балканите през първата половина на XVI в.

При оформянето на превода са спазени следните принципи:

- Страниците по оригинал са поставени в полукръгли скоби. Където са ползвани текстове от печатното издание на съвременен турски език това специално е означено.
- С прави счупени скоби с многоточие [...] са обозначени пропуснати части от оригиналния текст, които нямат отношение към ромите.

---

¹ Следвам пагинацията на оригинала, така както тя присъства във въпросното издание. Многоточие означава неразчетен текст; с (?) означавам прочит на думи и изрази, в който не съм сигурна.

- С многоточие са обозначени неразчетени думи и изрази.
- С въпросителен знак в полукръгли скоби (?) са обозначени четения, в които не съм сигурна.

• Отново в полукръгли скоби са поставени думи и изрази, които отразяват буквален превод на използваните от мен термини, както и пояснения и допълнения, които присъстват в оригиналния текст, но аз не съм ги превела буквално. Там, където се е налагало вмъкването на думи и изрази, несъществуващи в оригинала, те са поставени в прави счупени скоби.

Поради желанието читателят да има представа за оригиналната терминология същата е представена в оригинал. Следвала съм приетата от съставителите на изданието на TD 370 транскрипция на съответните термини. Поставила съм турските термини в курсив с изключение на тези, известни в българския език и речници като „тимар“, „вакъф“, „каза“ и др.

В бележки под линия присъстват: идентификациите на селищни и географски названия – изключително само в днешните български земи. В случаите, в които не съм успяла да идентифицирам съответния топоним, това е указано. Освен това в бележки под линия са дадени различни допълнения като преводи, някои най-общи сведения от регистъра и пр.

Превод

(с. 8) Каза Едирне²:

(с. 10) Вакъф на имарет-и джедид (новия благотворителен комплак) на покойния султан Баязид хан³ в Едирне. [Облаганията на платците към вакъфа] *бейтюлмал*⁴ и *ява*⁵ на неверниците (*кефири*) се задържат (взимат) в полза на вакъфа. [...]

Нахия Едирне [...]

село Текели: мюсюлмани *ханета*⁶ 2; неверници (*геберани*) ханета 117, неженени 9, вдовици 3; *чингене* мюсюлмани 64, неженени 10; *чингене* неверници *ханета* 77, неженени 3, вдовици 3; приход 16818 [акчета⁷]

(с. 11) село Инеси: *хане* 44, неженени 3; *чингене* [немюсюлмани] *ханета* 3; неверници *хане* 1; приход 9825 [към същия вакъф]

село Ченгелю: *ханета* 9, неженени 5; приход 530.⁸

Общо към вакъф на *имарет-и джедид* на покойния султан Баязид хан в Едирне *чингенета* мюсюлмани 64; неженени 10; *геберани* (роми) 80; неженени 3; вдовици 3.

² Одрин, дн. Едирне, Р Турция.

³ Султан Баязид I (1389–1402).

⁴ Бейтюлмал – държавното съкровище.

⁵ Ява

⁶ Хане – в случая домакинство, регистрирано и плащащо данъци.

⁷ Акче – малка сребърна монета, основна парична и фискална парична единица в Османската империя.

⁸ Включила съм това село, заради името му, което не означава, че думата освен като роми, не може да се осмисли и по друг начин, а също не значи, че тук непременно са живели роми.